

Sygn. akt II Ca 366/16

POSTANOWIENIE

Dnia 8 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Henryk Haak
Sędziowie:	SSO Janusz Roszewski (spr.) SSR del. Ireneusz Kawęcki
Protokolant:	st. sekr. sąd. Elżbieta Wajgielt

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2016 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z wniosku C. P.

z udziałem A. B. , T. P. , L. P. , J. P. (1) , J. P. (2) , A. M. , M. M. (1) , M. M. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestników postępowania A. B. i T. P.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kaliszu

z dnia 9 października 2014r. sygn. akt I Ns 521/12

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od uczestników postępowania A. B. i T. P. solidarnie na rzecz wnioskodawczyni C. P. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSR del. Ireneusz Kawęcki SSO Henryk Haak SSO Janusz Roszewski

Sygn. akt **II Ca 366/16**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 9 października 2014r. Sad Rejonowy w Kaliszu stwierdził, że spadek po S. P. zmarłym w dniu 29.03.2012r. w K., ostatnio stale zamieszkałym w R., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 23.09.2009r. nabyła – zona C. P. w całości oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania nieprocesowego.

Apelację od postanowienia Sądu Rejonowego wnieśli uczestnicy postępowania A. B. i T. P. zaskarżając je w całości.

Apelujący zaskarżonemu postanowieniu zarzucili naruszenie prawa materialnego art. 946 w zw. z art. 952 k.c. , art., 948 §1 i 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie, art. 945 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, naruszenie prawa procesowego art. 677 §1 k.p.c. poprzez zaniechanie ustalenia z urzędu kto jest spadkobiercą, art. 217 k.p.c. poprzez brak uznania twierdzeń uczestników postępowania dotyczących testamentu ustnego za spóźnione lub zmierzające do przedłużenia postępowania, art. 233 §1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów.

Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że spadek po S. P. zmarłym w dniu 29.03.2012r. w K., ostatnio stale zamieszkałym w R., na podstawie testamentu ustnego z dnia 26.03.2012r. nabyli A. B., J. P. (3) i T. P. w całości w częściach równych, ewentualnie uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelacje uczestników postępowania wnioskodawczyni wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od uczestników postępowania na jej rzecz kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestników nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w całości akceptuje ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego i uznaje je za własne. Sąd odwoławczy orzekając na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w pierwszej instancji i aprobując dotychczasowe ustalenia nie musi ich powtarzać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r. , II CSK 18/07, Lex 966804).

W pierwszym rzędzie należy odnieść się do zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego dotyczących zasad gromadzenia materiału dowodowego oraz wniosków w Zakresie ustaleń faktycznych. Podnoszony w swojej apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest uzasadniony. W myśl art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału. Sąd Rejonowy wszechstronnie rozważył zebrany w tej sprawie materiał. Swoje twierdzenia Sąd I instancji przekonująco i należycie uzasadnił.

W żadnym razie nie jest uzasadnione dopatrywanie się przez powoda naruszenia przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów w odniesieniu o zeznań wymienionych w uzasadnieniu apelacji świadków J. C., J. S. i I. J.. Wbrew zarzutowi Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny tych dowodów i w oparciu o wszechstronne rozważenie pozostałych w sprawie dowodów, w szczególności K. S., A. E. i W. P., a jego wynik uprawniał do wniosków, że S. P. przebywając w szpitalu w dniu 26.03.2012r. nie wyraził ustnie swojej ostatniej woli w obecności świadków. W tej sytuacji złożony w sądzie protokół z dnia 21.08.2012r. stwierdza czynność rozporządzenia na wypadek śmierci, która nie została przez spadkodawcę dokonana.

Nie budzi również wątpliwości, że odmiennym w tym zakresie twierdzeniom uczestnikom postępowania Sąd nie dał wiary, a wyrażenie tego stanowiska nie wymagało podjęcia decyzji procesowej w oparciu o przepis art. 217 k.p.c.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika również, że w dniu 11.03.2013r. Sąd Rejonowy dokonał otwarcia i ogłoszenia pisma z dnia 21.08.2012r. stwierdzającego sporządzenie protokołu obejmującego treść testamentu ustnego.

Odnosząc się do dalszych zarzutów apelacji trzeba zważyć, że w stosunku do testamentu ustnego wymagane są precyzyjne ustalenia wszystkich okoliczności towarzyszących wyrażeniu przez spadkodawcę jego ostatniej woli w tej formie, szczególnie wnikliwego badania, czy zachowane zostały wszystkie wymagania ustawy dotyczące zarówno formalnych przesłanek ważności, jak i okoliczności pozwalających na skorzystanie z tej formy testamentu. Ponadto niezbędne jest ściśle przestrzeganie reguł odnoszących się do stwierdzenia treści rozrządzeń spadkodawcy zawartych w takim testamencie.

Wypełniając powyższe wymogi należy także stwierdzić, że spośród sześciu świadków, którzy w dniu 21 marca 2012 r. podpisali to pismo, troje z nich tj L. P., J. P. (1) i W. P. są niezdolni do bycia świadkami tego testamentu o tej treści, z uwagi na przeszkody wskazane w art. 957 k.c. I tak L. P. i J. P. (1) są synami J. P. (3), zaś W. P. jest synem T. P.. Zarówno J. P. (3), T. P. jak A. B., zgodnie z treścią protokołu testamentu ustnego spadkodawca przewidział korzyści stanowiące udział w spadku, w skład którego wchodzi gospodarstwo rolne.

Skutki prawne uczestniczenia w akcie testowania osoby niezdolnej względnie do pełnienia roli świadka określa art. 957 § 2 k.c. Z reguły ma miejsce nieważność ściśle określonego rozrządzenia. Nieważne jest bowiem postanowienie przysparzające korzyść świadkowi, jego małżonkowi, krewnym lub powinowatym pierwszego lub drugiego stopnia oraz osobie pozostającej ze świadkiem w stosunku przysposobienia. Skoro z protokołu testamentu ustnego wynika, że spadkobiercami całego spadku po S. P. byłyby osoby spokrewnione z tymi, żadne z postanowień tak sporządzonego testamentu, nie byłoby ważne w sytuacji, gdy tylko osoby spokrewnione ze spadkobiercami byli świadkami testamentu.

W takiej sytuacji, gdy świadków testamentu ustnego jest więcej niż trzech, to - w świetle art. 952 § 1 k.c. - zasadny wydaje się pogląd, że kwalifikacje do bycia świadkiem powinno posiadać co najmniej trzech z nich. Na gruncie rozpoznawanej sprawy świadkami takimi testamentu ustnego, w odniesieniu do dziedziczenia przez L. C. i J. P. (1), mogli być wyłącznie J. C., J. S. i I. J..

Wbrew odmiennym zapatrywaniom skarżącego z zeznań tych świadków jednak nie wynika, że w dniu 29 marca 2012r. spadkodawca S. P. sporządził w ich obecności testament ustny, w szczególności, że w tym celu zostali przywołani jednocześnie przez spadkodawcę oraz, że wyraźnie wypowiedział oświadczenie o treść spisanej następnie przez L. P. w protokole z dnia 21.08.2012r. Sąd Rejonowy szczegółowo wyjaśnił swoje stanowisko w tej kwestii a Sąd Okręgowy ustalenia te aprobuje. Obejmują one również istotną okoliczność decydującą nie tylko prawidłowości ustaleń, ale również o skuteczność testamentu ustanowionego, a mianowicie to, że spadkodawca w okresie pobytu w szpitalu nie obawiał się rychłej śmierci. Odmiennie twierdzenia apelujących w oparte na treści zeznań pozostałych świadków, pozostają bez znaczenia dla tych ustaleń, jak i ich przekonanie co do mocy i wiarygodności tych dowodów.

Ponadto dodać należy, że pismo stwierdzające treść testamentu ustnego nie zostało sporządzone zgodnie z wymogami art. 952 §2 w zw. z art. 957 §1 k.c.

Istotną okolicznością, również pominiętą przez Sad I instancji, jest sporządzenie protokołu testamentu ustnego przez świadka L. P., którego brak zdolności do bycia świadkiem oceniana według kryteriów art. 956 i 957 k.c. przesądza również o braku możliwości sporządzenia stosownego pisma. (por. post.SN z 13.05.1999r., III CKN 231/98).

Wbrew zatem stwierdzeniom zawartym w piśmie z dnia 21.08.2012r., należało ustalić, że spadkodawca w dniu 29.03.2012r. nie oświadczył wobec świadków ostatniej woli, dlatego rozważania apelujących na temat istnienia bądź nieistnienia przesłanek, pozwalających na skorzystanie z testamentu szczególnego, jakim jest testament ustny, pozostają w tej sprawie bezprzedmiotowe.

W tej sytuacji kolejne zarzuty apelujących naruszenia przepisów prawa materialnego art. 946 w zw. z art. 952 k.c. przez uznanie, że nie doszło do odwołania testamentu notarialnego S. P. oraz naruszenia prawa procesowego art. 677§1 k.p.c. przez zaniechanie ustalenia kręgu spadkobierców, są pozbawione racji.

Z przytoczonych wyżej powodów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. postanowił, jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. oraz art. 98 w zw. z art. 13 §2 k.p.c. uwzględniając zasadę zwrotu kosztów postępowania, gdy interesy między stronami były sprzeczne.

SSR del. Ireneusz Kawęcki SSO Henryk Haak SSO Janusz Roszewski